

ירושלים, כ"ב בניסן, תשס"ח

27 באפריל, 2008

חוזר מס' ח-06-2233

(10058.doc)

לכבוד

התאגידים הבנקאיים וחברות כרטיסי האשראי

הנדון: תקשורת של רואה חשבון מבקר עם הגורמים המופקדים על בקרת העל בתאגיד הבנקאי

(ניהול בנקאי תקין, הוראה מס' 303)

מבוא

1. הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 303 בדבר "תקשורת של רואה חשבון מבקר עם גורמים המופקדים על בקרת העל בתאגיד הבנקאי" (להלן-"הוראה 303") מסדירה את אופן יישום התקנים האמריקאיים בנושא זה, והחלתן של מספר דרישות נוספות מעבר לכך, כמפורט בנספח להוראה.
2. בעקבות פניות שקבלנו מתאגידים בנקאיים, ולאחר התייעצות עם וועדת הקשר של לשכת רואי חשבון בישראל עם המפקח על הבנקים והוועדה המייעצת בעניינים הנוגעים לענייני בנקאות ובאישור הנגיד הוחלט על עידכון ההוראה ומתן הבהרות נוספות לגבי זהות הגורמים המופקדים על בקרת העל בתאגיד הבנקאי וזהות הנמענים לדיווחי רואה החשבון המבקר.

התיקונים להוראה

3. בסיפא של סעיף 2(ב) לנספח (כללי) להוראה, יתווסף:
"למטרות יישום, ראוי להדגיש כי בגילוי דעת מספר 76 של לשכת רואי חשבון בישראל בדבר "תקשורת בנושאי ביקורת עם גורמים המופקדים על בקרת העל בגוף המבוקר", הדירקטוריון של תאגיד בנקאי הינו גורם המופקד על בקרת העל".
4. במקום האמור בסעיף 4 לנספח (מען דיווח) יבוא:
"בנוסף לוועדת הביקורת של הדירקטוריון, על רואה החשבון המבקר לבחון מיהם הגורמים הנוספים בדירקטוריון המופקדים על בקרת העל ועם מי מהם עליו לדון. במקביל, דירקטוריון התאגיד הבנקאי נדרש לעדכן את רואה החשבון המבקר בדבר הצורך למען דיווחים מסויימים הנשלחים אל ועדת הביקורת גם לדירקטוריון עצמו או לוועדה אחרת בדירקטוריון, כגון ועדת מאזן, אם אותם נושאים נמצאים באחריותם".

דברי הסבר

5. הוראה 303 מאמצת ומחילה על התאגידים הבנקאיים בישראל את הכללים שנקבעו בתקני הביקורת בארה"ב בנושא תקשורת בין רואה חשבון מבקר של תאגיד בנקאי לבין הגורמים המופקדים על בקרת העל בתאגיד הבנקאי¹ (להלן – "התקנים בארה"ב"). בהוראה 303 טרם התיקון הנוכחי אין הגדרה מפורשת לזהות הגורמים הממונים על בקרת העל. השימוש במונח "בקרת העל" בסעיף 4 לנספח הוראה 303 רלוונטי לצורך קביעת **זהות הנמען** לדיווח רואה החשבון המבקר. לזהות זו עשוייה להיות השלכה מהותית לעניין אחריותו של הנמען לטיפול בנושאים שדווחו אליו על ידי רואה החשבון המבקר.

6. התיקונים להוראה נועדו להבהיר כי:

6.1. הדירקטוריון הינו גוף המופקד על בקרת העל של תאגיד בנקאי. זאת בהתאם לגילוי דעת 76 של לשכת רואי חשבון בישראל בדבר "תקשורת בנושאי ביקורת עם גורמים המופקדים על בקרת העל בגוף המבוקר", אשר בו נקבע כי: "בקרת העל הינה המונח המתאר את תפקידם של הגורמים המופקדים על הפיקוח, הבקרה וההכוונה של הגוף המבוקר. בחברה, הגוף המופקד על בקרת העל הינו הדירקטוריון ו/או גורם אחר שהוסמך על פי החוק... אלה המופקדים על בקרת העל אחראים בדרך כלל גם לנושאים הבאים: א. להבטיח שהגוף המבוקר ישיג את מטרותיו; ב. דיווח כספי; ג. דיווח לגופים הרלוונטים".

6.2. ועדת הביקורת **תמיד** תהיה הנמען לדיווחי רואה החשבון המבקר. זאת בהתאם לתקנים בארה"ב (ראה גם סעיף 7 להלן). יצויין כי אין באמור כדי למנוע מרואה החשבון המבקר לדווח בהתאם לשיקול דעתו גם לאורגנים נוספים של התאגיד הבנקאי (כגון: מליאת הדירקטוריון).

6.3. על מנת למלא את חובתו, על הדירקטוריון לקבוע אלו דיווחים של רואה החשבון המבקר תקבל **גם** מליאת הדירקטוריון או ועדה מוועדותיו, שאינה וועדת הביקורת.

7. התקנים בארה"ב שחלו טרם כניסתו לתוקף של סעיף 404 ל- SOX Act (שהמרכזי שבהם הינו SAS 60), אינם מתייחסים למונח "בקרת העל" ולזהות הגורמים המופקדים על בקרת העל, אולם קובעים באופן דומה כי ועדת הביקורת היא הנמען לדיווחי רואה החשבון המבקר:

7.1. SAS 60 - סעיף 1: "התקן מתווה קווים מנחים לזיהוי ולדיווח על נושאים הקשורים לבקרה הפנימית העולים במהלך ביצוע ביקורת של דוחות כספיים. הכוונה שבדרך כלל תתקיים תקשורת עם ועדת הביקורת (Audit committee) או עם גופים בעלי רמת

סמכויות ואחריות זהה לזו של ועדת הביקורת בארגונים בהם אין ועדת ביקורת, כגון: הדירקטוריון, חבר הנאמנים או גורמים אחרים אשר התקשרו עם המבקר. בתקן זה משתמשים במונח "Audit committee" כדי להתייחס לנמען המתאים של הדיווח".

7.2 - SAS 61

סעיף 1: "התקן מתווה דרישות מרואה החשבון המבקר, שנושאים מסוימים הקשורים לניהול הביקורת ידווחו לגורמים האחראים על הפיקוח של תהליך הדיווח הכספי.

בתקן זה משתמשים במונח "Audit committee" כדי להתייחס לנמען הדיווח".

סעיף 2: "התקן דורש שרואה החשבון המבקר יודא שועדת הביקורת תקבל מידע נוסף בקשר להיקף ולתוצאות של הביקורת, אשר עשוי לעזור לוועדת הביקורת בביקוח על הדיווח הכספי ותהליך הגילוי אשר האחריות לגביה מוטלת על ההנהלה. התקן אינו מחייב תקשורת עם ההנהלה, אולם הוא אינו מונע תקשורת עם ההנהלה או עם גורמים אחרים בתוך הארגון על פי שיקול דעתו של רואה החשבון המבקר שעשויים להפיק מכך תועלת".

7.3 - SAS 54 - סעיף 17: "רואה החשבון המבקר מחוייב לוודא שועדת הביקורת או אחרים

בעלי סמכויות ותחומי אחריות מקבילים לאלה של ועדת הביקורת, מיודעים באופן הולם לגבי פעילויות לא חוקיות אשר הובאו לידיעת רואה החשבון המבקר".

7.4 - SAS 99 - סעיף 79: "הונאה שבה מעורבים דרגים בכירים בהנהלה והונאה (שבוצעה

על ידי דרגים בכירים בהנהלה או עובדים אחרים) אשר גורמת לטעות מהותית בדוחות הכספיים צריכה להיות מדווחת ישירות לוועדת הביקורת".

7.5 - SAS 100 - סעיף 30: "במידה ועל פי שיקול דעתו של רואה החשבון, ההנהלה לא עונה

באופן נאות לדיוחי רואה החשבון אליהם תוך זמן סביר, רואה החשבון צריך לדווח על כך לוועדת הביקורת או לגורמים אחרים בעלי סמכויות ותחומי אחריות מקבילים לאלה של ועדת הביקורת".

8. הערות

8.1 חלק מהתקנים האמורים לעיל השתנו עם כניסתו לתוקף של סעיף 404 ל-SOX Act.

(לדוגמא: SAS 61 אשר מוחל ע"י ה-PCAOB עבור חברות ציבוריות, בוטל ע"י ה-AICPA עבור חברות פרטיות (non issuers) ובמקומו הוחל SAS114 בדבר "תקשורת של רואה החשבון המבקר עם הגורמים המופקדים על בקרת העל בתאגיד הבנקאי", בעקבותיו עודכנו סעיפים 17, 79 ו-30 בתקנים SAS 54, SAS 99 ו-SAS 100 בהתאמה (ראה סעיפים 7.3-7.5 לעיל), כך שבמקום "ועדת הביקורת", ההתייחסות הינה ל"ממונים על בקרת העל" (charged with governance)).

8.2 מאחר שסעיף 404 ל-SOX Act יחול על תאגידים בנקאיים וחברות כרטיסי אשראי

בישראל רק מיום 31.12.08, לא מצאנו לנכון לעדכן את הרשימה של התקנים שנכללת בהוראה 303. עידכון רשימה זו ייערך לאחר כניסתו לתוקף של סעיף 404 ל-SOX Act בישראל.

8.3. מובהר כי גם לאחר תיקון תקנים אלה בארה"ב, עדיין מוגדר כי התקשורת של רואה החשבון המבקר של חברות ציבוריות בארה"ב הינה עם ועדת הביקורת (למשל סעיף 78 ב-Auditing Standard No 5- קובע כי: "...רואה החשבון המבקר חייב לדווח בכתב, להנהלה (management) ולועדת הביקורת (audit committee) על כל החולשות המהותיות שזוהו במהלך הביקורת...").

תחילה

9. תחילת התיקונים להוראה על פי חוזר זה היא ביום פרסומו.

עדכון הקובץ

10. מצ"ב דפי עידכון לקובץ ניהול בנקאי תקין. להלן הוראות העידכון:

<u>להכניס עמוד</u>	<u>להוציא עמוד</u>
(4/08) [5] 303-1-7	(11/04) [4] 303-1-7

בכבוד רב,

רוני חזקיהו
המפקח על הבנקים